

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai

2019-02-06 Nr. S-42

Kopija
Seimo Kultūros komitetui

DĖL „KULTŪRA 2030. KULTŪROS POLITIKOS KRYPTYS“ PROJEKTO

Kultūros ministerijos parengtas dokumentas „Kultūra 2030. Kultūros politikos kryptys“ (toliau – „Kultūra 2030“), pristatomas kaip „artimiausio dešimtmečio kultūros srities pokyčius ir jų poveikį Lietuvos gyventojams apibrėžiančių esminių nuostatų visuma“, yra tiesiogiai susijęs su planuojamu parengti Kultūros pagrindų įstatymu. Dėl tokios strateginės svarbos Etninės kultūros globos taryba (toliau – Taryba), kurią Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas įpareigoja atlikti Seimo ir Vyriausybės eksperto bei patarėjo misiją padedant spręsti strateginius etninės kultūros valstybinės globos ir politikos formavimo bei nematerialaus kultūros paveldo apsaugos klausimus, užtikrinti Lietuvos Respublikos nacionalinėje teisės sistemoje įtvirtintos etninės kultūros valstybinės globos įgyvendinimo priežiūrą ir skatinti etninės kultūros plėtrą, teikia projektui „Kultūra 2030“ ypatingą reikšmę. Atkreipiame dėmesį į pagrindinius šio projekto trūkumus:

1. Projektas iš esmės eliminuoja dabartiniu metu Lietuvoje galiojančias teises nuostatas dėl etninės kultūros, lietuviškos tautinės tapatybės išsaugojimo bei tęstinumo strateginės svarbos. Tos nuostatos įtvirtintos ne tik minėtame Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme, bet ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme, kurio 4 straipsnio 4 dalis nustato, kad Vyriausybės ir kitų valstybės institucijų leidžiami teisės aktai turi atitikti Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatas. Šio įstatymo priedėlio „Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindai“ skirsnyje „Kultūros politika“ įvardijama valstybės pareiga išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą globojant etninę kultūrą ir vietos tradicijas, remiant užsienio lietuvių bendruomenių pastangas išsaugoti tautinį tapatumą, o skirsnyje „Tautinė politika“ didelė reikšmė skiriama etninės kultūros, kultūros savitumo ir papročių išsaugojimui pabrėžiant siekį užtikrinti lietuvių tautos ilgalaikių gyvybinių interesų apsaugą. Tačiau projekte „Kultūra 2030“ net nėra sąvokų *nacionalinė kultūra, tautinis tapatumas, papročiai, kultūros savitumas*, vietoj to formuojama kita vizija – kurti bei stiprinti daugiakultūrę Lietuvos tapatybę ir tradicijas. Etninė kultūra paminėta tik apibūdinant 3-ią tikslą „Formuoti savo tapatumą kuriančios visuomenės kritinį mąstymą ir pilietiškumą“, kur nurodomas siekinys populiarinti etninę kultūrą tik moderniomis formomis, per šiuolaikinę kūrybą ir netradicinius sprendimus. Toks ribotas požiūris į etninę kultūrą kelia nemažą grėsmę papročių tęstinumo išsaugojimui ir primena sovietmečiu gyvavusias nuostatas atmesti autentiką ir kurti vien naujas, laikmečio dvasią neva labiau atitinkančias formas, kurios neretai išvirsdavo į kičą. Kita vertus, siekis etninę kultūrą vien modernizuoti prieštarauja Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo 4 straipsnyje apibrėžtam etninės kultūros valstybinės globos uždaviniui „puoselėti natūralioje aplinkoje gyvuojančios etninės kultūros raišką“.

2. Projekte nepakankamai aiškiai atskleista, koks dokumento „Kultūra 2030“ rengimo

tikslas. Dokumento įvade apeliuojama į tai, kad 2018 m. buvo parengtas komunikatas „Nauja Europos kultūros darbotvarkė“, adresuotas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir ir socialinių reikalų ir regionų komitetui. Bet šis komunikatas nėra privalomas ir palieka kiekvienai šaliai galimybę savaip apibrėžti kultūros politikos prioritetus. Tačiau projekte „Kultūra 2030“ nėra įvardyti Lietuvos kultūros politikos prioritetai, kurie turėtų sietis su aukščiau minėtomis Nacionalinio saugumo įstatyme įtvirtintomis nuostatomis. Pernelyg siaurai, neaiškiai ir deklaratyviai apibrėžtas pagrindinis strateginis kultūros politikos tikslas – „Įtrauki kultūra atvirai visuomenei ir gyventojų gerovei“. Šį tikslą papildo kultūros raidos vizija, kurios dauguma punktų yra ekonominio ir socialinio pobūdžio (didinti kultūros paslaugų prieinamumą, kultūros išteklių panaudojimą, kultūrą kuriančių asmenų konkurencingumą ir pan.), nors kultūros paskirtis ir reikšmė valstybės strateginei plėtrai bei visuomenės gerovei yra daug platesnė.

3. Aptariamame dokumente labai trūksta naudojamų sąvokų apibrėžimų, o iš to kyla abejonių ir dėl pasirinktų strateginių kryptių, uždavinių bei priemonių įvardijimo. Štai pats dokumento pavadinimas „Kultūra 2030“ tarsi nurodo siekį apibrėžti *kultūros* politikos gaires, o ne *meno*, kurio sąvoka yra daug siauresnė, tačiau dokumento turinys didžiąja dalimi yra nukreiptas ne į kultūrinės įvairovės, o tik į profesionalaus meno plėtrą. Tai ypač pastebima II kryptyje „Kūrybinga asmenybė ir stiprios tapatybės visuomenė“, kurioje daugiausia dėmesio skiriama individualiam atskirų menininkų ugdymui, tarsi tikintis, kad iš tokių menininkų visumos savaime susidarys stiprios tapatybės visuomenė. Tačiau labai trūksta tarpinės grandies – *kūrybingų bendruomenių* ugdymo, kuriam būtina skirti atskirą dėmesį, kadangi bendruomenės veikia saviti ir sudėtingi socialiniai veiksniai. Projekte naudojama sąvoka *bendruomeninis menas*, kuri yra labai neaiški (2.3 uždavinyje suplanuota, kad bendruomeninius meno projektus kurs meno profesionalai, regioninės kultūros ar meno įstaigos), nors siekiant formuoti stiprios tapatybės visuomenę daug svarbiau būtų skatinti bendruomenių kūrybinę saviraišką, bendruomeninių papročių išsaugojimą ir tęstinumą.

4. Gaila, kad projekte nepakankamai atsižvelgta į minėtame EK komunikate „Nauja Europos kultūros darbotvarkė“ pabrėžtą kultūros vaidmenį stiprinant pilietinę visuomenę ir socialinę sanglaudą. „Kultūra 2030“ vizijoje pasitenkinta tik siekiais sudaryti sąlygas tolygiau dalyvauti kultūrinėse veiklose asmenims, priklausantiems įvairioms socialinėms grupėms, o uždavinyje 3.1, įvardijant nuostatą stiprinti pilietinį aktyvumą, apsiribojama gana siauru siekiu kurti daugiakultūrę Lietuvos visuomenę ir aktualizuoti valstybei svarbias istorines datas, visiškai neužsimenant apie tautinės savimonės stiprinimą.

Tai tik dalis esminių pastabų dėl projekto „Kultūra 2030“.

Siūlome iš esmės tobulinti dokumentą „Kultūra 2030“ atsižvelgiant į nacionalinius interesus kultūros politikos srityje. Prašome įtraukti Tarybos atstovus tiek tobulinant įžanginę dokumento dalį, tiek atskiras dalis pagal skirtingas kryptis: I krypties „Subalansuota ir integrali kultūros politika“ darbo grupėje galėtų dalyvauti Tarybos pirmininko pavaduotojas Jonas Rudzinskas, o II krypties „Kūrybinga asmenybė ir stiprios tapatybės visuomenė“ – Tarybos pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė